2019:APHC:27049

ఆంధ్రప్రదేశ్ ఉన్నత న్యాయస్థానము: అమరావతి

*****

<u>క్రిమినల్ పిటిషన్ నెం.14289 ఆఫ్ 2014</u>

మధ్య

గాదిరాజు వెంకట సత్య సుబ్రహ్మణ్యరాజు, ఎస్/ఓ విశ్వనాథరాజు, వయస్సు 43 సంవత్సరాలు, ఓ.సి.సి: వ్యాపారం, ఆర్/ఓ డి.నం.1-233, రాయలం, భీమవరం మండలం, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా; మరియు మరో 9 మంది

... పిటిషనర్లు/నిందితులు 1 నుంచి 10 వరకు

మరియు

1. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం, పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ ప్రతినిధి, ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టు, హైదరాబాద్

... ప్రతిస్పందకుడు/రాష్ట్రం

2. ఎస్ఐ ఆఫ్ పోలీస్, భీమవరం 1 టౌన్ పి.ఎస్. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా

... ప్రతివాది/వాస్తవిక ఫిర్యాదుదారుడు

తీర్పు వెలువడిన తేదీ: 22-10-2019

గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ చీకాటి మానవేంద్రనాథ్ రాయ్

1 స్థానిక రిపోర్టర్లు వార్తాపత్రికలు చూడటానికి అనుమతించవచ్చు

తీర్పులు? అవును/కాదు

2 తీర్పు కాపీలు చట్టానికి మార్క్ చేయబడవచ్చు

రిపోర్టులు/జర్నల్స్ అవును/కాదు

3 వారి లేడీషిప్/లార్డ్‌షిప్ ఫెయిర్ కాపీని చూడాలని అనుకుంటున్నాను

తీర్పు? అవును/కాదు

2019:APHC:27049

***గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ చీకాటి మానవేంద్రనాథ్ రాయ్**

+క్రిమినల్ పిటిషన్ నెం.14289 ఆఫ్ 2014

% 22-10-2019

#గాదిరాజు వెంకట సత్య సుబ్రహ్మణ్యరాజు, ఎస్/ఓ విశ్వనాథరాజు, వయస్సు 43 సంవత్సరాలు, ఓ.సి.సి: వ్యాపారం, ఆర్/ఓ డి.నం.1-233, రాయలం, భీమవరం మండలం, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా; మరియు మరో 9 మంది

... పిటిషనర్లు/నిందితులు 1 నుంచి 10 వరకు

మరియు

$ 1. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం, పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ ప్రతినిధి, ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టు, హైదరాబాద్

... ప్రతిస్పందకుడు/రాష్ట్రం

2. ఎస్ఐ ఆఫ్ పోలీస్, భీమవరం 1 టౌన్ పి.ఎస్. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా

... ప్రతివాది/వాస్తవిక ఫిర్యాదుదారుడు

పిటిషనర్ల తరఫు న్యాయవాది : కె.వి.ఎల్.నరసింహారావు

ప్రతివాది నెం.1 తరఫు న్యాయవాది : పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్

ప్రతివాది నెం.2 తరఫు న్యాయవాది : ---

< Gist:

> Head Note:

? Cases referred:

1. AIR 2018 SC 3853

2. AIR 1979 SC 898

3. 1992 Supp (1) SCC 335

4. 2001 (1) ALT (Cri) 275

2019:APHC:27049

గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ చీకాటి మానవేంద్రనాథ్ రాయ్

క్రిమినల్ పిటిషన్ నెం.14289 ఆఫ్ 2014

ఆర్డర్:

భీమవరంలోని 2వ అదనపు జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ ఆఫ్ ఫస్ట్ క్లాస్ ఫైల్ పై 2014 సీసీ నెం.901లో తమపై నమోదైన ప్రొసీడింగ్స్ ను కొట్టివేయాలని కోరుతూ పిటిషనర్లు సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 482 కింద ఈ పిటిషన్ దాఖలు చేశారు.

2. ప్రాసిక్యూషన్ వెర్షన్ ప్రకారం, ఈ పిటిషన్ను పరిష్కరించడానికి వాస్తవాల సంక్షిప్త ప్రకటనను ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొనవచ్చు:

(ఎ) 26-7-2014న మధ్యాహ్నం 01.00 గంటల సమయంలో, యువజన శ్రామిక రైతు కాంగ్రెస్ పార్టీ (వైఎస్సార్సీపీ) పురుషులైన పిటిషనర్లు భీమవరంలోని ప్రకాశం చౌక్ వద్ద గుమిగూడి, సాధారణ ప్రజలను రెచ్చగొట్టే ఉద్దేశ్యంతో అనేక మందితో కలిసి గౌరవనీయ ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ ఎన్.చంద్రబాబు నాయుడుకు వ్యతిరేకంగా నినాదాలు చేశారు (ఇకపై ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి శ్రీ నారా చంద్రబాబు నాయుడును ఉద్దేశించి). ప్రజారోడ్డుపై మాక్ ప్రజాకోర్టు నిర్వహించారు. నిందితురాలు నెం.7 న్యాయమూర్తిగా వ్యవహరించగా, నిందితుడు నెం.8 రైతుగా, డ్వాక్రా మహిళగా చిత్రీకరించబడిన 9, 10 నిందితుల తరఫున న్యాయవాదిగా వ్యవహరించి, రైతుల పంట రుణాలు, డ్వాక్రా మహిళల రుణాలు మాఫీ చేయడంలో ముఖ్యమంత్రి విఫలమయ్యారని ఆరోపిస్తూ గౌరవ ముఖ్యమంత్రి దిష్టిబొమ్మను నిందితుడిగా పేర్కొంటూ సదరు మాక్ కోర్టు ముందు ఉంచారు. న్యాయమూర్తిగా వ్యవహరించిన ఏడో నిందితుడు ముఖ్యమంత్రి దిష్టిబొమ్మకు ఉరిశిక్ష విధించారు. నిందితులు 1 నుంచి 6, 9, 10 మంది ఆ దిష్టిబొమ్మను బహిరంగ ప్రదేశంలో పక్కనే ఉన్న చెట్టుకు వేలాడదీసి, ఆ దిష్టిబొమ్మను దహనం చేసి ప్రజలను రెచ్చగొట్టి, ముఖ్యమంత్రి గౌరవాన్ని కించపరిచి, ముఖ్యమంత్రిని కించపరిచారు, ట్రాఫిక్ కు అంతరాయం కలిగించారు.

(b) సమాచారం అందుకున్న భీమవరం ఐటౌన్ పోలీస్ స్టేషన్ ఎస్ఐ తన సిబ్బందితో కలిసి ప్రకాశం చౌరస్తా, భీమవరం వెళ్లి ట్రాఫిక్ను క్లియర్ చేసి ఈ మేరకు ప్రత్యేక నివేదికను సిద్ధం చేశారు. పోలీస్ స్టేషన్ కు తిరిగి రాగానే భీమవరం ఐటౌన్ పోలీస్ స్టేషన్

లోని సెక్షన్ 341, 500, 153, 504 సెక్షన్ల కింద శిక్షార్హమైన నేరాలకు సంబంధించి క్రైమ్ నెం.133/2014లో ఎఫ్ ఐఆర్ గా ప్రత్యేక నివేదికను నమోదు చేసి కేసు దర్యాప్తు చేశారు.

(సి) దర్యాప్తు సమయంలో, సబ్ ఇన్స్పెక్టర్ ఆఫ్ పోలీస్ ఎల్.డబ్ల్యు.ఎస్.1 నుండి 4 వరకు వాంగ్మూలాలను రికార్డ్ చేసి, నేరం జరిగిన ప్రదేశానికి ఒక స్థూల స్కెచ్ను సిద్ధం చేశాడు. నిందితులకు సెక్షన్ 41-ఏ(1) సీఆర్ పీసీ కింద నోటీసులు జారీ చేశామని, తమపై వచ్చిన ఆరోపణలను ఖండిస్తూ నిందితులు ఆ నోటీసుకు సమాధానం ఇచ్చారని, ఈ కేసును కోర్టుకు నివేదిస్తే తాము నిర్దోషిత్వాన్ని నిరూపించుకోవచ్చని స్పష్టం చేశారు.

(డి) అందువల్ల, విచారణ పూర్తయిన తరువాత, పిటిషనర్లు ఉమ్మడి ఉద్దేశ్యంతో గౌరవనీయ ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రిని తప్పుగా సంయమనం, పరువునష్టం మరియు ఉద్దేశపూర్వకంగా అవమానించడం మరియు శాంతికి విఘాతం కలిగించే నేరానికి పాల్పడ్డారని, సెక్షన్ 341, 500 మరియు 504 మరియు సెక్షన్ 34 ఐపిసి కింద శిక్షార్హమైన నేరాన్ని చేశారని తేలింది, కేసు దర్యాప్తు చేసిన భీమవరం ఐటౌన్ పోలీస్ స్టేషన్ నిందితులపై చార్జిషీట్ దాఖలు చేసింది.

3. పిటిషనర్ల తరఫు న్యాయవాది, మొదటి ప్రతివాది/రాష్ట్రం తరఫున పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ శ్రీ కె.వి.ఎల్.

4. ఈ కేసులో పిటిషనర్లపై చేసిన ఆరోపణలు నిజమని భావించినా 341, 500, 504 ఐపీసీ సెక్షన్ల కింద ఎలాంటి నేరాలు జరగవని పిటిషనర్ల తరఫు న్యాయవాది వాదించారు. పిటిషనర్లు ఏ వ్యక్తిని తప్పుగా నిర్బంధించారని సాధారణ ప్రజల నుంచి గానీ, ఏ వ్యక్తి నుంచి గానీ ఫిర్యాదు రాలేదని, అందువల్ల ఐపీసీ సెక్షన్ 341 ప్రకారం ఎలాంటి నేరం జరగదని ఆయన పేర్కొన్నారు. నిందితులు గౌరవ ముఖ్యమంత్రిని కించపరిచారని చెబుతున్నందున, తనను నిందితులు కించపరిచారని ఆరోపిస్తూ ముఖ్యమంత్రి ఎటువంటి నివేదిక ఇవ్వలేదని, అందువల్ల సెక్షన్ 500 ఐపిసి కింద కూడా ఎటువంటి నేరం చేయలేదని ఆయన వాదించారు. ఈ కేసులో సెక్షన్ 500 ఐపీసీ కింద పరువునష్టం నేరం కింద నిందితులను ప్రాసిక్యూట్ చేసే ప్రక్రియను ప్రాసిక్యూషన్ ఉల్లంఘించిందని ఆయన వాదించారు. పిటిషనర్లు ఉద్దేశపూర్వకంగా ఏ వ్యక్తినైనా అవమానించారని, తద్వారా ప్రజా శాంతికి విఘాతం కలిగించడానికి లేదా మరేదైనా నేరం చేయడానికి ప్రేరేపించారని

నిరూపించడానికి సెక్షన్ 504 ఐపిసి కింద ఆలోచించిన అంశాలు కూడా కేసు వాస్తవాల నుండి బయటకు రాలేదని, అందువల్ల సెక్షన్ 504 ఐపిసి కింద ఎటువంటి నేరం కూడా కేసు వాస్తవాల ఆధారంగా ఏర్పాటు చేయబడలేదని ఆయన వాదించారు. అందువల్ల, పైన పేర్కొన్న నేరాలకు పిటిషనర్లను సెక్షన్ 341, 500 మరియు 504 ఐపిసి కింద ప్రాసిక్యూషన్ చేయడం పూర్తిగా చట్ట ప్రక్రియను దుర్వినియోగం చేయడమేనని, తద్వారా పిటిషనర్లపై 2014 సి.సి.నెం.901 లో మొదటి తరగతి రెండవ అదనపు జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ ఫైలుపై ప్రొసీడింగ్స్ను రద్దు చేయాలని అభ్యర్థించారు. భీమవరం. చివరకు పిటిషనర్ల తరఫు న్యాయవాది వాదనలు వినిపిస్తూ నేరం జరిగిన స్థలానికి చేరుకుని ప్రత్యేక నివేదికను తయారు చేసి ప్రత్యేక నివేదికను ఈ కేసులో నేరంగా నమోదు చేసిన ఎస్ఐ ఈ కేసును దర్యాప్తు చేయలేరని, అందువల్ల ఆయన చేసిన ఈ కేసు దర్యాప్తు అస్తవ్యస్తంగా ఉందని వాదించారు. తన వాదనకు మద్దతుగా **మోహన్ లాల్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్ 1** కేసులో సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుపై ఆయన విశ్వాసం ఉంచారు.

5. నిందితులు పగటి పూట పబ్లిక్ రోడ్డుపై మాక్ కోర్టు నిర్వహించారని, అందువల్ల స్వేచ్ఛాయుత రాకపోకలకు అంతరాయం ఏర్పడి ప్రజలకు అసౌకర్యం కలుగుతోందని ఈ కేసు వాస్తవాలు స్పష్టం చేస్తున్నాయని పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ వాదించారు. కాబట్టి ఐపీసీ సెక్షన్ 341 ప్రకారం స్పష్టమైన నేరం రుజువైంది. ఎన్నికల సమయంలో ప్రజలకు ఇచ్చిన హామీని నెరవేర్చలేదనే కారణంతో గౌరవ ముఖ్యమంత్రి దిష్టిబొమ్మను చెట్టుకు వేలాడదీయడం సెక్షన్

1 AIR 2018 SC 3853

500 ఐపీసీ కింద శిక్షార్హమైన నేరమని, ఈ వాస్తవాలు గౌరవ ముఖ్యమంత్రి ప్రతిష్టకు భంగం కలిగించేలా ఉన్నాయని పేర్కొన్నారు. ఈ కేసులోని వాస్తవాలు కూడా సెక్షన్ 501 ఐపీసీ కింద కేసు నమోదు అవుతాయని ఆయన వాదించారు. నేరం గురించి సమాచారం ఇచ్చే పోలీసు సబ్ ఇన్స్పెక్టర్ దర్యాప్తు అధికారి కాలేడని పిటిషనర్ల తరఫు న్యాయవాది చేసిన వాదనకు సంబంధించి, ఎస్ఐ ఆఫ్ పోలీస్ ఇన్ఫార్మర్ మరియు ఇన్వెస్టిగేషన్ ఆఫీసర్గా

ఉండటానికి చట్టపరమైన నిషేధం లేదని, అందువల్ల పిటిషన్ను కొట్టివేయాలని అభ్యర్థించారు.

6. ఈ పిటిషన్లో పిటిషనర్ల ప్రధాన వాదన ఏమిటంటే, కేసు యొక్క వాస్తవాలు నిజమని వారి ముఖ విలువలో తీసుకున్నప్పటికీ, సెక్షన్ 341, 500 మరియు 504 ఐపిసి కింద ఎటువంటి నేరం చేయబడలేదు మరియు కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితులలో అటువంటి నేరాలు ఏవీ ఏర్పాటు చేయబడవు. ఎఫ్ఐఆర్లోని అంశాలను, దర్యాప్తు అధికారి నమోదు చేసిన సాక్షుల వాంగ్మూలాలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలించాను. కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితులలో అటువంటి నేరాలు ఏవీ జరగవు అనే వాదనను అభినందించడానికి, ఈ కేసు యొక్క వాస్తవిక మాతృకను వివరించేటప్పుడు కేసు యొక్క వాస్తవాలను వివరంగా వివరించినప్పటికీ, కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితులలో అటువంటి నేరాలు ఏవైనా ఉన్నాయో లేదో తెలుసుకోవడానికి కేసు యొక్క సంబంధిత వాస్తవాలను పునఃసమీక్షించడం సముచితమని నేను భావిస్తున్నాను.

7. వైయస్సార్ కాంగ్రెసు పార్టీకి చెందిన పిటిషనర్లు, ఇతరులతో కలిసి ఒకరితో ఒకరు సుదీర్ఘంగా చర్చించుకున్నారని, సాధారణ ప్రజలను రెచ్చగొట్టే ఉద్దేశ్యంతో 26-7-2014న మధ్యాహ్నం 01.00 గంటలకు భీమవరంలోని ప్రకాశం చౌక్ వద్ద సమావేశమై గౌరవ ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రికి వ్యతిరేకంగా నినాదాలు చేశారని, వారంతా మాక్ కోర్టు నిర్వహించారని ప్రాసిక్యూషన్ కేసు ఇది. నిందితురాలు నెం.7 న్యాయమూర్తిగా వ్యవహరించగా, నిందితుడు నెం.8 రైతుగా, డ్వాక్రా మహిళగా వ్యవహరించిన 9, 10వ నిందితుల తరఫున న్యాయవాదిగా వ్యవహరించి రైతుల పంట రుణాలు, డ్వాక్రా మహిళల రుణాలు రద్దు చేయడంలో ముఖ్యమంత్రి విఫలమయ్యారని ఆరోపిస్తూ మాక్ కోర్టులో గౌరవ ముఖ్యమంత్రి దిష్టిబొమ్మను ఉంచి ఉరిశిక్ష విధించారు. ముఖ్యమంత్రి, వారందరూ ఆ దిష్టిబొమ్మను బహిరంగ ప్రదేశంలో సమీపంలోని చెట్టుకు వేలాడదీసి దహనం చేశారు, తద్వారా సాధారణ ప్రజలను రెచ్చగొట్టారు, ముఖ్యమంత్రి గౌరవాన్ని అవమానించారు మరియు ఆయనను అపఖ్యాతి పాలు చేశారు మరియు స్వేచ్ఛాయుత రాకపోకలకు ఆటంకం కలిగించారు.

8. ఇప్పుడు 341, 500, 504 ఐపీసీ సెక్షన్ల కింద ఇలాంటి నేరాలు ఏమైనా జరిగాయా లేదా అనేది పై వాస్తవాలను బట్టి తేలాల్సి ఉంది.

9. సెక్షన్ 341 ఐపిసికి సంబంధించి, ఇది ఏదైనా వ్యక్తిని తప్పుగా నిరోధించే నేరానికి శిక్షకు సంబంధించినది మరియు నిర్దేశించిన శిక్ష ఒక నెల వరకు పొడిగించబడే సాధారణ జైలు శిక్ష లేదా రూ.500 /- వరకు జరిమానా లేదా రెండూ విధించవచ్చు. అయితే, సెక్షన్ 339 ఐపిసిలో తప్పుగా సంయమనం పాటించడాన్ని నిర్వచించారు. ఐపీసీ సెక్షన్ 339 ఇలా ఉంది.

> "**339. తప్పుడు సంయమనం**: ఎవరైనా స్వచ్ఛందంగా ఏ వ్యక్తినైనా అడ్డుకునే హక్కు ఉన్న ఏ దిశలోనైనా ముందుకు సాగకుండా అడ్డుకుంటే, ఆ వ్యక్తిని నిరోధించమని తప్పుగా చెబుతారు.
>
> మినహాయింపు:- సద్విశ్వాసం ఉన్న వ్యక్తి తనకు అడ్డుపడే చట్టబద్ధమైన హక్కు ఉందని నమ్మే భూమి లేదా నీటిపై ప్రైవేట్ మార్గాన్ని అడ్డుకోవడం ఈ సెక్షన్ యొక్క అర్థంలో నేరం కాదు."

10. తప్పుడు సంయమనం నేరాన్ని నిర్వచించే పై సెక్షన్ 339 ఐపిసిని జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే, నిందితుడు స్వచ్ఛందంగా ఏ వ్యక్తినైనా అడ్డుకున్నప్పుడు మాత్రమే ఆ వ్యక్తికి ముందుకు వెళ్ళే హక్కు ఉన్న ఏ దిశలోనైనా ముందుకు వెళ్లకుండా నిరోధించినట్లు తెలుస్తుంది. సవివరంగా ఉన్న ఈ కేసు వాస్తవాలను పరిశీలిస్తే, ఎఫ్ఐఆర్లో కానీ, విచారణ సమయంలో నమోదైన సాక్షులు ఎల్డబ్ల్యూ.1 నుంచి 4 వరకు ఇచ్చిన వాంగ్మూలాల్లో కానీ పిటిషనర్లు తమకు హక్కు ఉన్న ఏ దిశలోనైనా ముందుకు వెళ్లకుండా స్వచ్ఛందంగా అడ్డుకున్నారని ఎలాంటి ఆరోపణ లేదు. దర్యాప్తు సందర్భంగా నమోదైన సాక్షుల వాంగ్మూలాలను పరిశీలిస్తే వారిలో ముగ్గురు నేరం జరిగిన ప్రదేశంలో చిల్లర వ్యాపారాలు చేస్తున్నారని, ఎన్నికల సమయంలో ప్రజలకు ఇచ్చిన హామీని నెరవేర్చలేదని, రైతుల పంట రుణాలను రద్దు చేయడంలో విఫలమయ్యారని నిరసన వ్యక్తం చేస్తూ పిటిషనర్లు గౌరవ ముఖ్యమంత్రి దిష్టిబొమ్మతో మాక్ కోర్టు నిర్వహించారని మాత్రమే పేర్కొన్నారు. మరియు డ్వాక్రా మహిళల రుణాలు మరియు ఆ తరువాత వారు దిష్టిబొమ్మను చెట్టుకు వేలాడదీసిన తరువాత మంటల్లో దహనం చేశారు. పిటిషనర్లు తమను నిరోధించారని గానీ, తమకు హక్కు ఉన్న ఏ దిశలోనూ ముందుకు సాగకుండా పిటిషనర్లు ఆంక్షలు విధించారని వారు పేర్కొనలేదు. అందువల్ల, ఈ కేసులో దర్యాప్తు అధికారి సేకరించిన సాక్ష్యాల ప్రకారం, ఇక్కడ పిటిషనర్లు ఏ వ్యక్తినైనా ముందుకు సాగకుండా నిరోధించడానికి

స్వచ్ఛందంగా అడ్డుకున్నారని చెప్పడానికి ఎటువంటి ఆధారాలు లేవు, తద్వారా వారు సెక్షన్ 339 ఐపిసి ప్రకారం ఏ వ్యక్తినైనా తప్పుగా నిర్బంధించే నేరానికి పాల్పడ్డారని భావించడానికి ఎటువంటి ఆధారాలు లేవు. ఐపీసీ సెక్షన్ 341 ప్రకారం శిక్షార్హులు. అందువల్ల, కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితుల ఆధారంగా ఈ కేసులో సెక్షన్ 341 ఐపిసి కింద శిక్షార్హమైన నేరం ఏదీ చేయబడదు.

11. సెక్షన్ 500 ఐపీసీ కింద నేరానికి సంబంధించి, సెక్షన్ 500 ఐపీసీ పరువునష్టం నేరానికి శిక్షను, సెక్షన్ 499 ఐపీసీ పరువునష్టం కేసును నిర్వచిస్తుంది. ఇది ఇలా ఉంది అందుకని:

> **499. పరువునష్టం**: ఎవరైనా పదాల ద్వారా, మాటల ద్వారా, మాట్లాడడం ద్వారా లేదా చదవడానికి ఉద్దేశించబడిన, లేదా సంకేతాల ద్వారా లేదా కనిపించే ప్రాతినిధ్యాల ద్వారా ఎవరైనా, హాని కలిగించాలని భావించిన లేదా అటువంటి వ్యక్తి యొక్క ప్రతిష్ఠకు హాని కలిగిస్తుందని తెలిసిన లేదా కారణం ఉన్న వ్యక్తి గురించి ఏదైనా దుష్ప్రచారం చేయడం లేదా ప్రచురించడం, ఆ వ్యక్తిని కించపరచడం మినహా, ఇకపై ఉన్న సందర్భాల్లో తప్ప.
>
> **వివరణ 1**: చనిపోయిన వ్యక్తికి ఏదైనా హాని కలిగించడం పరువునష్టం కిందకు రావచ్చు, ఒకవేళ ఆ వ్యక్తి జీవించి ఉంటే అతని ప్రతిష్ఠకు భంగం కలిగిస్తే, అతని కుటుంబం లేదా ఇతర సమీప బంధువుల మనోభావాలను దెబ్బతీసే ఉద్దేశ్యంతో ఉంటే.
>
> **వివరణ 2**: ఒక కంపెనీ లేదా అసోసియేషన్ లేదా వ్యక్తుల సేకరణ గురించి దుష్ప్రచారం చేయడం పరువు నష్టం కిందకు వస్తుంది.
>
> వివరణ 3: ప్రత్యామ్నాయం రూపంలో లేదా వ్యంగ్యంగా వ్యక్తీకరించడం పరువునష్టం కిందకు రావచ్చు.
>
> **వివరణ 4:** ఇతరులను అంచనా వేయడంలో ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో ఆ వ్యక్తి నైతిక లేదా మేధో స్వభావాన్ని తగ్గించడం, లేదా అతని కులం లేదా

అతని పిలుపు విషయంలో ఆ వ్యక్తి యొక్క వ్యక్తిత్వాన్ని తగ్గించడం లేదా ఆ వ్యక్తి యొక్క కీర్తిని తగ్గించడం లేదా ఆ వ్యక్తి శరీరం అసహ్యకరమైన స్థితిలో ఉందని నమ్మేలా చేయడం తప్ప, ఆ వ్యక్తి యొక్క ప్రతిష్ఠకు హాని కలిగించదు. లేదా సాధారణంగా అవమానకరంగా భావించే స్థితిలో."

12. సెక్షన్ 499 ఐపీసీ కింద పరువునష్టం అనే పై నిర్వచనాన్ని పరిశీలిస్తే, ఒక వ్యక్తి మాట్లాడే లేదా చదవడానికి ఉద్దేశించిన పదాల ద్వారా లేదా సంకేతాల ద్వారా లేదా కనిపించే ప్రాతినిధ్యాల ద్వారా, అటువంటి వ్యక్తి యొక్క ప్రతిష్ఠకు భంగం కలిగించాలని భావించిన ఏదైనా వ్యక్తి గురించి ఏదైనా దుష్ప్రచారం చేసినప్పుడు లేదా ప్రచురించినప్పుడు మాత్రమే ఇది స్పష్టమవుతుంది. ఆ వ్యక్తిని కించపరచడానికి, దాని కింద ఉన్న కేసుల్లో తప్ప. అయితే, పిటిషనర్లు ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్న సమయంలో శ్రీ నారా చంద్రబాబు నాయుడును కించపరిచారని ప్రాసిక్యూషన్ కేసు కాబట్టి, నేరం జరిగిన తేదీ నాటికి అంటే 26-7-2014 న, నేరం చేసిన వ్యక్తి చేసిన ఫిర్యాదుపై తప్ప సెక్షన్ 500 ఐపిసి కింద శిక్షార్హమైన నేరాన్ని కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకోదు. సెక్షన్ 500 ఐపిసి కింద శిక్షార్హమైన నేరాన్ని బాధిత వ్యక్తి లేదా పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ ప్రభుత్వ అనుమతి లేకుండా కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకోవడాన్ని నిషేధించే సెక్షన్ 199 సిఆర్పిసిని వెలికితీయడం సముచితం.

"**199. పరువునష్టం కోసం ప్రాసిక్యూషన్**:-(1) భారతీయ శిక్షాస్మృతిలోని 21వ అధ్యాయం (1860 యొక్క 45) కింద శిక్షార్హమైన నేరాన్ని నేరంతో బాధపడే ఒక వ్యక్తి చేసిన ఫిర్యాదుపై తప్ప ఏ కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకోదు:

అటువంటి వ్యక్తి పద్దెనిమిదేళ్ల లోపు వారైనా, మూర్ఖుడైనా, ఉన్మాది అయినా, అనారోగ్యం లేదా బలహీనతతో బాధపడి ఫిర్యాదు చేయలేని స్త్రీ అయినా, స్థానిక ఆచారాలు, మర్యాదల ప్రకారం బహిరంగంగా హాజరుకావాలని బలవంతం చేయకూడని స్త్రీ అయినా, కోర్టు అనుమతితో, అతని లేదా ఆమె తరఫున ఫిర్యాదు చేయండి.

(2) ఈ నియమావళిలో ఏవైనా ఉన్నప్పటికీ, భారతీయ శిక్షాస్మృతిలోని 22వ అధ్యాయం (1860 యొక్క 45) కిందకు వచ్చే ఏదైనా నేరం, అటువంటి కమిషన్ సమయంలో, భారత రాష్ట్రపతి, భారత ఉపరాష్ట్రపతి, ఒక రాష్ట్ర గవర్నరు, ఒక కేంద్రపాలిత ప్రాంత పరిపాలనాధికారి లేదా ఒక కేంద్రపాలిత ప్రాంతానికి చెందిన మంత్రి లేదా ఒక రాష్ట్రం లేదా కేంద్రపాలిత ప్రాంతానికి చెందిన వ్యక్తిపై ఏదైనా నేరం జరిగినట్లు ఆరోపించబడినప్పుడు, లేదా యూనియన్ లేదా రాష్ట్ర వ్యవహారాలకు సంబంధించి నియమించబడిన మరే ఇతర ప్రభుత్వ ఉద్యోగి అయినా తన ప్రభుత్వ విధులను నిర్వర్తించడంలో అతని ప్రవర్తనకు సంబంధించి పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ లిఖితపూర్వకంగా చేసిన ఫిర్యాదుపై కేసుకు కట్టుబడి ఉండకుండా, సెషన్స్ కోర్టు అటువంటి నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవచ్చు.

(3) సబ్ సెక్షన్ (2)లో పేర్కొన్న ప్రతి ఫిర్యాదులో ఆరోపించిన నేరానికి సంబంధించిన వాస్తవాలు, అటువంటి నేరం యొక్క స్వభావం మరియు అతను చేసినట్లు ఆరోపించబడిన నేరానికి సంబంధించి నిందితుడికి నోటీసు ఇవ్వడానికి సహేతుకంగా సరిపోయే ఇతర వివరాలను తెలియజేయాలి.

(4) సబ్ సెక్షన్ (2) కింద పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ మునుపటి అనుమతితో తప్ప ఎటువంటి ఫిర్యాదు చేయకూడదు.

(ఎ) రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, ఆ రాష్ట్రానికి గవర్నరుగా లేదా ఆ ప్రభుత్వంలో మంత్రిగా ఉన్న వ్యక్తి విషయంలో;

(బి) రాష్ట్ర వ్యవహారాలకు సంబంధించి నియమించబడిన మరే ఇతర ప్రభుత్వ ఉద్యోగి విషయంలో;

(సి) మరేదైనా సందర్భంలో కేంద్ర ప్రభుత్వం.

(5) నేరం జరిగినట్లు ఆరోపించబడిన తేదీ నుండి ఆరు నెలల్లోపు ఫిర్యాదు చేయకపోతే ఏ సెషన్స్ కోర్టు కూడా సబ్ సెక్షన్ (2) కింద నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోదు.

(6) నేరం జరిగిందని ఆరోపించబడిన వ్యక్తి యొక్క హక్కును, ఆ నేరానికి సంబంధించి అధికార పరిధి ఉన్న మేజిస్ట్రేట్ ముందు ఫిర్యాదు చేసే హక్కును లేదా అటువంటి ఫిర్యాదుపై నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకునే అధికారం అటువంటి మేజిస్ట్రేట్ యొక్క హక్కును ఈ సెక్షన్ లోని ఏదీ ప్రభావితం చేయదు."

13. పై సెక్షన్ నుండి చూడగలిగినట్లుగా, రెండు సందర్భాలు దీని పరిధిలోకి వస్తాయి. ఒకటి పరువుకు భంగం కలిగించిన, పరువునష్టం కలిగించిన బాధిత వ్యక్తి ఫిర్యాదు దాఖలు చేయడం, రెండోది ప్రభుత్వ ఉద్యోగి లేదా సెక్షన్లో పేర్కొన్న ఇతర అధికారులపై పరువునష్టం నేరం జరిగినప్పుడు పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ ఫిర్యాదు చేయడానికి సంబంధించినది. సెక్షన్ 199 సిఆర్ పిసి క్లాజ్ (1) మరియు సెక్షన్ 199 సిఆర్ పిసిలోని క్లాజ్ (6) మొదటి పరిస్థితిని వివరిస్తాయి. సెక్షన్ 199 సి.ఆర్.పి.సి యొక్క క్లాజ్ (1) మరియు సెక్షన్ 199 సి.ఆర్.పి.సి యొక్క క్లాజ్ (6) లను కలిపి చదివితే, బాధిత వ్యక్తి అధికార పరిధి ఉన్న సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ ముందు ఫిర్యాదు చేయాలని చూపిస్తుంది. సెక్షన్ 199 సి.ఆర్.పి.సి లోని క్లాజ్ (2) ప్రకారం, అటువంటి కమిషన్ సమయంలో భారత రాష్ట్రపతి, ఉపరాష్ట్రపతి, ఒక రాష్ట్ర గవర్నరు, ఒక కేంద్రపాలిత ప్రాంతం యొక్క అడ్మినిస్ట్రేటర్ లేదా ఒక రాష్ట్రానికి లేదా ఒక రాష్ట్రానికి చెందిన మంత్రి లేదా కేంద్రపాలిత ప్రాంతానికి చెందిన ఒక వ్యక్తిపై పరువునష్టం నేరం జరిగినప్పుడు ఫిర్యాదు దాఖలు చేయడానికి సంబంధించినది. లేదా యూనియన్ లేదా రాష్ట్ర వ్యవహారాలకు సంబంధించి నియమించబడిన మరే ఇతర ప్రభుత్వ ఉద్యోగి. సంబంధిత ప్రభుత్వం నుంచి అనుమతి పొందిన తరువాత పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ దాఖలు చేయాల్సిన ఫిర్యాదును నిష్పక్షపాతంగా పరిగణనలోకి తీసుకునే సమర్థ న్యాయస్థానం అంటే సెషన్స్ కోర్టు గురించి కూడా ఇది మాట్లాడుతుంది.

14. అందువల్ల, సెక్షన్ 500 ఐపిసి కింద శిక్షార్హమైన కేసును పరిగణనలోకి తీసుకోవడానికి కోర్టుపై ఆంక్షలు విధించినట్లు పైన పేర్కొన్న సెక్షన్ నుండి

స్పష్టమవుతోంది, బాధిత వ్యక్తి చేసిన ఫిర్యాదుపై మినహా, సెక్షన్ 500 ఐపిసి కింద ఏ కోర్టు కూడా కేసును పరిగణనలోకి తీసుకోదు. తక్షణ కేసులో, నిందితులు గౌరవనీయ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ ఎన్.చంద్రబాబు నాయుడును కించపరిచారని మరియు వారి చర్యల ద్వారా అతని ప్రతిష్ఠకు భంగం కలిగించారని ప్రాసిక్యూషన్ కేసు కాబట్టి, అతను బాధిత వ్యక్తి మరియు అతను అధికార పరిధి ఉన్న సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ ముందు ఫిర్యాదు చేయాలి మరియు బాధిత వ్యక్తి అయినందున మాత్రమే కోర్టు ఈ కేసును పరిగణనలోకి తీసుకునే అధికారం కలిగి ఉంటుంది. బాధిత వ్యక్తి అలాంటి ఫిర్యాదు ఏదీ కోర్టుకు దాఖలు చేయలేదని అంగీకరించారు. సెక్షన్ 199 సిఆర్పిసి క్లాజ్ (1) ప్రకారం బాధిత వ్యక్తి నుండి ఎటువంటి ఫిర్యాదు లేకుండా సెక్షన్ 500 ఐపిసి కింద శిక్షార్హమైన నేరానికి పోలీసులు దాఖలు చేసిన తుది నివేదిక / ఛార్జ్‌షీట్ను కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకోదు.

15. కాకపోతే, అటువంటి కమిషన్ సమయంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్న వ్యక్తిపై నేరం జరిగినట్లు ఆరోపించబడినందున, అతని ప్రజా విధులను నిర్వర్తించడంలో అతని ప్రవర్తనకు సంబంధించి, సెక్షన్ 199 సిఆర్పిసిలోని క్లాజ్ (2) ప్రకారం సమర్థవంతమైన కోర్టు అటువంటి నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకునే సెషన్స్ కోర్టు. కేసుకు కట్టుబడి ఉండకుండా, అది కూడా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుంచి అనుమతి పొందిన తర్వాత పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ లిఖితపూర్వకంగా చేసిన ఫిర్యాదుపై.

16. సెక్షన్ 21 ఐపిసి ప్రకారం ముఖ్యమంత్రి ప్రభుత్వోద్యోగి. **M. కరుణానిధి వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా** [2] కేసులో సుప్రీంకోర్టు ముఖ్యమంత్రి ప్రజాసేవకుడని తీర్పునిచ్చింది. అందువల్ల ప్రభుత్వోద్యోగి అయిన ముఖ్యమంత్రిపై ఐపీసీ సెక్షన్ 500 కింద శిక్షార్హమైన పరువునష్టం నేరం జరిగినట్లు ఆరోపణలు ఉన్నందున, భీమవరంలోని రెండో అదనపు జ్యుడిషియల్ మేజిస్ట్రేట్ కోర్టు ఈ కేసును పరిగణనలోకి తీసుకునే అధికారం లేదు, అది కూడా పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ లిఖితపూర్వకంగా ఎలాంటి ఫిర్యాదు చేయకుండా. సెక్షన్ 199 సీఆర్ పీసీ క్లాజ్ (4) ప్రకారం కూడా పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ముందస్తు అనుమతితో ఆ ఫిర్యాదును దాఖలు చేయాల్సి ఉంటుంది. సెక్షన్ 199 సీఆర్ పీసీ క్లాజ్ (5) ప్రకారం సెషన్స్ కోర్టు నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవడానికి ఆరు నెలల కాలపరిమితిని నిర్దేశించింది.

17. కాబట్టి, పై సెక్షన్ ను క్షుణ్ణంగా పరిశీలిస్తే, పరువు తీసిన వ్యక్తి ప్రభుత్వోద్యోగి లేదా మంత్రి లేదా సెక్షన్ 199 సి.ఆర్.పి.సి క్లాజ్ (2)లో పేర్కొన్న ఏదైనా అధికారి అయితే, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అనుమతితో పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్

[2] AIR 1979 SC 898

ఫిర్యాదు చేయాల్సి ఉంటుంది మరియు ఆ ఫిర్యాదును సెషన్స్ కోర్టులో దాఖలు చేయాలి మరియు సెషన్స్ కోర్టుకు అధికారం ఉంటుంది. నిర్దేశిత కాలపరిమితిలోగా సదరు కేసును పరిగణనలోకి తీసుకోండి. సెక్షన్ 199 సీఆర్ పీసీలోని క్లాజ్ (6) ప్రకారం బాధిత వ్యక్తికి కూడా అధికార పరిధి ఉన్న ఫస్ట్ క్లాస్ జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ కోర్టులో ఫిర్యాదు చేసే అధికారం ఉన్నప్పటికీ, బాధిత వ్యక్తి చేసిన ఫిర్యాదుపై మాత్రమే సదరు మేజిస్ట్రేట్ ఈ కేసును పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. తక్షణ సందర్భంలో, ఈ పద్ధతిని అనుసరించరు. సెక్షన్ 199 సీఆర్ పీసీ ప్రకారం నిర్దేశించిన ప్రక్రియను పూర్తిగా ఉల్లంఘించి పోలీసులు చార్జిషీట్ దాఖలు చేయడం ద్వారా ఈ కేసులో ప్రాసిక్యూషన్ ప్రారంభించారు. ఇప్పటికే గమనించినట్లుగా, ముఖ్యమంత్రి శ్రీ ఎన్.చంద్రబాబు నాయుడు భీమవరంలోని రెండవ అదనపు జ్యుడిషియల్ మేజిస్ట్రేట్ ఆఫ్ ఫస్ట్ క్లాస్ కోర్టులో బాధిత వ్యక్తిగా ఫిర్యాదు చేయలేదు, ఈ నేరాన్ని విచారించే అధికార పరిధి ఉంది మరియు పిటిషనర్లు తమ చర్యల ద్వారా రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి ప్రతిష్ఠకు భంగం కలిగించారని ఆరోపిస్తూ ప్రభుత్వ ముందస్తు అనుమతితో పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ కూడా ఎటువంటి ఫిర్యాదు చేయలేదు. కాబట్టి ఏ కోణం నుంచి చూసినా, భీమవరంలోని రెండవ అదనపు జ్యుడిషియల్ మేజిస్ట్రేట్ పోలీసులు దాఖలు చేసిన ఈ తుది నివేదిక / ఛార్జిషీటు చెల్లుబాటు కాదు మరియు ఇది చట్టపరంగా అస్థిరమైనది. సెక్షన్ 199 సీఆర్ పీసీ ప్రకారం నిర్దేశించిన ప్రక్రియను పూర్తిగా ఉల్లంఘించారు. సెక్షన్ 199 సీఆర్ పీసీ ప్రకారం నిర్దేశించిన ప్రక్రియకు విరుద్ధంగా ఏ కోర్టు కూడా కేసును పరిగణనలోకి తీసుకోరాదు. కాబట్టి ప్రస్తుత తుది నివేదిక/ ఛార్జీషీట్ ఆ చట్టపరమైన ప్రాతిపదికన తారుమారు చేయబడింది మరియు దానిని కొనసాగించలేము.

18. చివరగా సెక్షన్ 504 ఐపీసీ కింద నేరానికి సంబంధించి సంబంధిత, సెక్షన్ ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

"**504. శాంతికి విఘాతం కలిగించే ఉద్దేశ్యంతో ఉద్దేశపూర్వక అవమానం**: ఎవరైనా ఉద్దేశపూర్వకంగా ఎవరినైనా అవమానించి, తద్వారా రెచ్చగొట్టినట్లయితే, అటువంటి రెచ్చగొట్టడం వల్ల ప్రజాశాంతికి భంగం వాటిల్లే అవకాశం ఉందని భావించి లేదా మరేదైనా నేరం చేసే అవకాశం ఉందని తెలిసినా, పొడిగించిన కాలానికి జైలు శిక్ష విధించబడుతుంది. రెండు సంవత్సరాలు, లేదా జరిమానా లేదా రెండింటితో."

19. సెక్షన్ 504 ఐపిసిని చదవడం ద్వారా, నేరం యొక్క ముఖ్యమైన అంశాలు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయని స్పష్టమవుతుంది:

(1) నిందితుడు ఒకరిని అవమానించాడు.

(2) అతను ఉద్దేశపూర్వకంగా అలా చేసాడు.

(3) ఆ వ్యక్తిని రెచ్చగొట్టడం.

(4) అలాంటి రెచ్చగొట్టడం వల్ల ఆ వ్యక్తి శాంతికి విఘాతం కలుగుతుందని లేదా మరేదైనా నేరానికి పాల్పడే అవకాశం ఉందని ఆయనకు తెలుసు.

20. కాబట్టి, నిందితుడు ఏ వ్యక్తినైనా ఉద్దేశపూర్వకంగా అవమానించడం, తద్వారా అటువంటి రెచ్చగొట్టడం వల్ల ప్రజాశాంతికి భంగం కలుగుతుందనే ఉద్దేశ్యంతో లేదా ఏదైనా నేరం చేయడానికి కారణమవుతుందనే ఉద్దేశ్యంతో అతన్ని రెచ్చగొట్టడం. ఈ కేసు వాస్తవాలను బట్టి చూస్తే నిందితుడు తనకు అవమానం చేశాడని, తద్వారా ప్రజాశాంతికి భంగం కలిగించాలన్న ఉద్దేశంతోనో, ఏదైనా నేరం చేయాలనే ఉద్దేశంతోనో తనను రెచ్చగొట్టాడని ఎవరూ రిపోర్టు ఇవ్వలేదని అర్థమవుతోంది. ఇక్కడ కూడా నిందితుడు తనను అవమానించాడని, తద్వారా పై సెక్షన్ లో పేర్కొన్న విధంగా రెచ్చగొట్టాడని ఆరోపిస్తూ ఒక వ్యక్తి నివేదిక ఇవ్వాలి. నిందితులు ఏ వ్యక్తిపైనా ఇలాంటి నేరానికి పాల్పడినట్లు రికార్డుల్లో ఆధారాలు లేవు. నిందితుడు గౌరవ ముఖ్యమంత్రిని అవమానించాడని, తద్వారా ప్రజాశాంతికి భంగం కలిగించాడని లేదా ఏదైనా నేరం చేయడానికి ప్రేరేపించాడని ప్రాసిక్యూషన్ వెర్షన్ అయితే, నివేదిక ఆ వ్యక్తి నుండి ఉండాలి. నిందితులు తమను అవమానించారని, తద్వారా ప్రజాశాంతికి భంగం కలిగించడానికి లేదా మరేదైనా నేరం చేయడానికి వారిని ప్రేరేపించారని వాంగ్మూలాలు నమోదు చేసిన ఇతర

సాక్షులు ఎవరూ పేర్కొనలేదు. అందువల్ల ఐపీసీ సెక్షన్ 504 ప్రకారం ఎలాంటి నేరం జరగదు.

21. **హరియాణా స్టేట్ వర్సెస్ భజన్ లాల్** [3] కేసులో ఎఫ్ఐఆర్ను రద్దు చేయడానికి సుప్రీంకోర్టు కొన్ని మార్గదర్శకాలను సూచించింది. ఎఫ్ఐఆర్

---

3 1992 Supp (1) SCC 335

లేదా ఫిర్యాదులో చేసిన ఆరోపణలను వారి ముఖ విలువగా తీసుకొని పూర్తిగా ఆమోదించినప్పటికీ, ప్రాథమికంగా నేరంగా పరిగణించరాదని లేదా నిందితులపై కేసు నమోదు చేయరాదని మొదటి మార్గదర్శకాల దృష్ట్యా, ఎఫ్ఐఆర్ను రద్దు చేయాలి.

22. అందువల్ల, పై చట్టపరమైన స్థితిని దృష్టిలో ఉంచుకుని, ఈ కేసులో దాఖలు చేసిన ఛార్జిషీట్కు అనుగుణంగా ప్రస్తుత ప్రొసీడింగ్స్ రద్దు చేయబడతాయి.

23. ప్రాసిక్యూషన్ కేసు మరో న్యాయపరమైన లోపంతో బాధపడుతోందని పిటిషనర్ల వాదన. నేరానికి ఇన్ఫార్మర్గా ఉన్న ఎస్ఐ ఆఫ్ పోలీస్ ఈ కేసును దర్యాప్తు చేయలేరని పిటిషనర్ల తరఫు న్యాయవాది గట్టిగా వాదించారు. ఎస్సై ప్రత్యేక నివేదికను రూపొందించి ఆ ప్రత్యేక నివేదిక ఆధారంగా ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేసినందున, ఇన్ఫార్మర్గా తాను ఈ కేసులో దర్యాప్తు జరిపి చార్జిషీట్ దాఖలు చేయలేనని ఆయన వాదించారు. అందువల్ల ఆ దర్యాప్తు చట్టపరంగా చెల్లదని ఆయన వాదించారు. ఆ సమర్పణలో నాకు గణనీయమైన బలం, యోగ్యత కనిపిస్తాయి. తనకు అందిన సమాచారం మేరకు భీమవరం ఐటౌన్ పోలీస్ స్టేషన్ ఎస్సై సంఘటనా స్థలానికి చేరుకుని ప్రత్యేక నివేదికను సిద్ధం చేసి ఆ తర్వాత పోలీస్ స్టేషన్ కు వెళ్లి ఆ ప్రత్యేక నివేదికను ఎఫ్ ఐఆర్ గా నమోదు చేసి కేసు దర్యాప్తు చేసి చార్జిషీట్ దాఖలు చేశారు. **మోహన్ లాల్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్** కేసులో సుప్రీంకోర్టు త్రిసభ్య ధర్మాసనం ఇచ్చిన తీర్పులో ఈ విధంగా పేర్కొంది.

> "నిష్పాక్షిక విచారణ అనేది నిష్పాక్షిక విచారణకు పునాది అని, ముఖ్యంగా రుజువు యొక్క రివర్స్ భారాన్ని మోస్తున్న చట్టాలలో ఇన్ఫార్మర్ మరియు ఇన్వెస్టిగేషన్ ఆఫీసర్ ఒకే వ్యక్తులుగా ఉండకూడదని, ఇన్ఫార్మర్

మరియు ఇన్వెస్టిగేషన్ ఆఫీసర్ ఒకే వ్యక్తిగా ఉన్నప్పుడు, దర్యాప్తుకు విఘాతం కలుగుతుందని పేర్కొంది."

24. ఈ **మోహన్ లాల్ కేసు** నార్కోటిక్ డ్రగ్స్ అండ్ సైకోట్రోపిక్ సబ్స్టాన్సెస్ యాక్ట్, 1985 నుండి ఉద్భవించింది, ఇందులో నిందితులపై రివర్స్ లోడ్ ఆఫ్ ప్రూఫ్ నిబంధన ఉంది. ఈ అంశంపై సుప్రీంకోర్టు, దేశంలోని వివిధ హైకోర్టులు భిన్నాభిప్రాయాలు వ్యక్తం చేసిన మునుపటి ఉదాహరణలను పరిగణనలోకి తీసుకున్న త్రిసభ్య ధర్మాసనం చివరకు చట్టాన్ని పరిష్కరించి సాధికారికంగా ఈ క్రింది విధంగా తీర్పునిచ్చింది.

"భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 21 ప్రకారం ఒక నిందితుడికి రాజ్యాంగ హక్కుగా ఉన్నందున నిష్పాక్షిక దర్యాప్తు యొక్క ప్రాముఖ్యతను దృష్టిలో ఉంచుకుని, ఈ విషయంలో చట్టాన్ని ఖచ్చితంగా రూపొందించడం అవసరమని ఈ కోర్టు యొక్క వేర్వేరు న్యాయమూర్తుల బెంచ్లు వ్యక్తం చేసిన పరస్పర విరుద్ధ అభిప్రాయాల దృష్ట్యా, ఈ విషయంలో చట్టాన్ని ఖచ్చితంగా రూపొందించడం అవసరమని భావిస్తున్నారు. ఒక కేసు యొక్క వ్యక్తిగత వాస్తవాల ఆధారంగా నిర్ణయించడానికి ఈ విషయాన్ని వదిలివేయడం, అధికార దుర్వినియోగానికి దారితీయడమే కాకుండా, మరీ ముఖ్యంగా పోలీసులు, నిందితులు, న్యాయవాది మరియు న్యాయస్థానాలను అనిశ్చితి మరియు గందరగోళ స్థితిలో ఉంచుతుంది, దీనిని నివారించాలి. అందువల్ల నిష్పాక్షిక విచారణకు పునాది మాత్రమే అయిన నిష్పాక్షిక దర్యాప్తు తప్పనిసరిగా సమాచారం ఇచ్చే వ్యక్తి మరియు పరిశోధకుడు ఒకే వ్యక్తిగా ఉండకూడదని సూచిస్తుంది. న్యాయం జరగడమే కాదు, జరగాలి. పక్షపాతం లేదా ముందుగా నిర్ణయించిన నిర్ణయానికి ఏవైనా అవకాశాలను మినహాయించాలి. రివర్స్ ప్రూఫ్ భారాన్ని మోస్తున్న చట్టాల్లో ఈ ఆవశ్యకత మరింత అనివార్యం."

25. 1973 నాటి క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ 1973లోని అన్ని సెక్షన్లకు సంబంధించి, 28వ పేరాలో ఇచ్చిన తీర్పులను పరిగణనలోకి తీసుకున్న తర్వాత, **ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని పి.పి., హెచ్.సి. వర్సెస్ మొహమ్మద్ మన్సూర్** [4] విషయంలో ఈ కోర్టు ఈ క్రింది విధంగా తీర్పునిచ్చింది.

"పైన పేర్కొన్న కారణాల వల్ల, కాగ్నిజబుల్ కేసుకు సంబంధించి తన దర్యాప్తు సమయంలో అతను పంపిన నివేదికపై లేదా అతను నమోదు చేసిన ప్రొసీడింగ్స్పై నేరం నమోదైతే దర్యాప్తు అధికారిని ఫిర్యాదుదారుగా పిలవడానికి నన్ను నేను ఒప్పించలేకపోతున్నాను. అందువల్ల, సదరు ఇన్స్పెక్టర్ వాస్తవిక ఫిర్యాదుదారుడని, అతను దర్యాప్తును చేపట్టలేదని తెలిసిన మెట్రోపాలిటన్ సెషన్స్ జడ్జి నిర్ధారణ సందర్భానుసారం మరియు ఈ కేసు యొక్క విచిత్రమైన వాస్తవాలు మరియు చర్చించిన చట్టపరమైన స్థితి దృష్ట్యా పూర్తిగా వర్తించదు."

26. అయితే, మోహన్ లాల్ కేసులో సుప్రీంకోర్టు ఇటీవల ఇచ్చిన త్రిసభ్య ధర్మాసనం ఇచ్చిన తీర్పును దృష్టిలో ఉంచుకుని, నిష్పాక్షిక విచారణకు పునాది మాత్రమే అయిన నిష్పాక్షిక దర్యాప్తు, సమాచారం ఇచ్చే వ్యక్తి, పరిశోధకుడు ఒకే వ్యక్తిగా ఉండరాదని, న్యాయం జరగడమే కాదు, న్యాయం జరగాలని సాధికారికంగా పేర్కొంది. కానీ పక్షపాతం లేదా ముందుగా నిర్ణయించిన నిర్ధారణకు వచ్చే అవకాశాలను మినహాయించి, తద్వారా చట్టాన్ని పరిష్కరించి, సమాచారకర్త పోలీసు అధికారిగా ఉన్నప్పుడు అతను దర్యాప్తు అధికారి కాలేదని, అతని ద్వారా ఏదైనా దర్యాప్తు జరిపితే అది దెబ్బతింటుందని పేర్కొంటూ వివాదాన్ని పరిష్కరించాలి. ఈ కేసులో తాను తయారు చేసిన ప్రత్యేక నివేదిక ఆధారంగా ఆ నేరాన్ని నమోదు చేసిన దర్యాప్తు అధికారి చేసిన దర్యాప్తుకు విఘాతం కలుగుతోందని పిటిషనర్లు అభిప్రాయపడుతున్నారు. కాబట్టి ఆ స్కోర్ లో కూడా

---

[4] 2001 (1) ALT (Cri) 275

2014 సి.సి.నెం.901లో ప్రస్తుత ప్రొసీడింగ్స్ ను రద్దు చేసే అవకాశం ఉంది. ఈ విధంగా ప్రాసిక్యూషన్ కేసు అనేక ప్రాణాంతక చట్టపరమైన బలహీనతలను ఎదుర్కొంటుంది, ఇది ప్రాసిక్యూషన్ కేసును దాని మూలాలను తగ్గిస్తుంది.

27. ఎర్గో, క్రిమినల్ పిటిషన్ అనుమతించబడుతుంది. పిటిషనర్లపై భీమవరంలోని రెండో అదనపు జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ దాఖలు చేసిన ఫైలుపై 2014 సీసీ నెం.901లో

విచారణను రద్దు చేశారు. పెండింగ్ లో ఉన్న దరఖాస్తులు ఏవైనా ఉంటే వాటిని మూసివేయాలి.

చీకాటి మానవేంద్రనాథ్ రాయ్, జె.

22 అక్టోబర్, 2019.

Ak

2019:APHC:27049

గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ చీకాటి మానవేంద్రనాథ్ రాయ్

<u>క్రిమినల్ పిటిషన్ నెం.14289 ఆఫ్ 2014</u>

22 అక్టోబర్, 2019.

(Ak)